

DERIV.: *Abrivar-se* [Llull, *AlcM*; eiv. *abrivar* «embestir» (PzCabreró)], vell derivat de *briu* 'vigor, embranzida', comú al cat. amb l'oc. (veg. supra); *abrivat* [fi S. XIII, Desclot];⁸ *abrivadament* [Llull];⁹ *abrivament* o *embrivament* [fi S. XIII, *VidesR*, veg. supra]; *abrivada* f. [c. 1880, *DAg*, i certament molt anterior, però no registrat fins llavors per cap dicc.; amb la grafia imperfecta *brivada* fou usat ja per Em. Vilanova, 1891, i com a tortosí, *BDC* III, 89]. *Brivar* 'envestir el peix' [*BDC* XIV, 12]; *brivejar*; *briveig*.¹⁰ *Brivet*. Una locució menorquina de *brivonada* sembla significar 'de cop i volta, d'una estrebada', i deu ser mala grafia per *d'abrivonada*, derivat de *abrivar*, paral·lel a *abrivada*, cf. *brío*, n. 3.¹⁰

¹ El varen recollir alguns dels diccionaris del període decadent: «*brío*, animo coratge: io li faré passar los *brios*», «no té *brios*», «avéu cobrat *brios*», *DTorra*, 1640, on la grafia artificial amb *o* ja mostra que el lexicògraf el pren per un castellanisme. — ² *Xevall* per 'cavall' en la versió entevia-²⁰ da de mots afrancesats que recull Milà, n.º 2181. —

³ Es veu que alguna vegada es produí un encontre o encreuament entre aquestes formes de *briu* i les del seu sinònim *braó*. En la cançó 254.38 del *Romillo*. tenim, en la versió bàsica, «no sento grat a ton pare / <que> bona brida tinc jo. / —De qui és aquesta espasa, que gasta tanta *brilló*», però en la versió C (de Girona), potser menys ben conservada en aquest vers: «de qui és aquell xivallo / que gasta tant de *brillon?*», i en la versió B (de Begur):³⁰ «quan passarà la riera / se li negués lo *brilló*». —

⁴ Algun escriptor provà d'aplicar-ho literàriament com si fos realment derivat del verb *brillar*, donant-li el sentit de 'lluient, brillant' (veg. l'exemple de Genís i Aguilar que en recull *AlcM*), però això³⁵ és una interpretació artificial i un ús inexistent. —

⁵ On, en canvi, cal canviar el que es refereix al caràcter manllevat dels cat. *briós* i *abrivat*, que llavors vaig admetre, erròniament, a causa del coneixement insuficient que donaven de la història i vi-⁴⁰ talitat del nostre mot els diccs. existents. — ⁶ Un mot *abrivar* es troba, si bé amb poca vitalitat, en francès antic, però és manllevat de l'occità. — ⁷ El mot cèltic troba explicació fàcil en les arrels indoeuropees, i per tant no hem de dubtar que pertanyé al cèltic de sempre. L'explicació que li dóna Pok. (en relació amb el gr. ὕβρις 'violència, supèrbia' i βρῆθος 'pes', a-al. ant. *kræg* 'porfídia, lluita' (al. *krieg*), em sembla més convincent que la proposada darre-⁴⁵ rament per Hamp en relació amb l'ave. *bareg*- 'honor' (en relació amb Pok., *IEW*, 140.1f.), *Homen. a Tovar*, 1972, 177-186. — ⁸ 'Llest, rabent': «en veritat! / vull mon fiyll sia tirassat—, / Lentulus vench bé *abrivat*: / a l'emperador és intrat», *Set Savis*, v. 1297 (S. XIII); «molt fos fol e *abrivat* qui

aquest escut matés en vostre col», *La Qüesta del St. Graal* (trad. el fr. *fous et musarx*, S. XIV); doc. tortosí de 1341, *BABL* XI, 407. — ⁹ Llull, *Blanquerna* I, 247.6; 'audaçment, sense vacillar': «mado-⁵⁰ na, que faré amich! --- / ma fiylla, assage ton ma-

rit! --- / —ell ha fort bona lebrera / --- / e yo ociuré la lebrera --- / — ma fiylla ¿fo greu al senyor? / —Hoc, mas yo-l torní en amor: / e vuy més no me'n cal dubtar, / c(ar)' *abrivadament* pusc amar», *Set Savis*, v. 1896; «e-l conseyl dels prínceps del món no, axí que-l conseyl los dirà, ab reverència bé e *abrivadament*, ço que ls faria», doc. de 1323, Fínke, *Acta Aragonensia* II, 584. — ¹⁰ Sembla ser un mot menorquí poc conegut i propi de l'ús menorquí anticuat, de la pagesia del centre de l'illa, que Moll no deu conèixer, car la seva definició 'feta pròpia de brivons' és bastant evident que no correspon al context: «tornem-hi més / que encara hi ha diners / dins sa butxaca. / Malanada de rata qu'encontrarem! / Sé cert que la farem / quatre bocins, / si no s'afica endins / de *brivonada*», Camps i Mercadal, *Folkl. Men.* I, 336 (ja donà la mateixa codolada a la p. 169, amb alguna lleu variant). Sembla que vol dir que es fiquí dins el cau llestament, encara no els vegi.

BRIVALLA, 'gent de mala vida', 'conjunt de soldadesca trabucaire o carlina', derivat de *briva* 'vida desvagada i picaresca', mot adoptat ja des d'antic del cast. antiq. *briba*, *bribia* (d'on deriva el cast. *bribón* 'trapella'), que primer significà 'art d'engany dels qui fan la *briva*', mot tret, per comparació, del cast. ant. *bribia* 'la Bíblia', usat en el sentit de 'saviesa de religió o de predicador', que s'aplicà en el llenguatge dels captaires de mala vida a llurs prédiques per captar demanant almoïna. □ 1.ª doc.: c. 1809; *briba*, 1803, Belv.; *brivó*.

El dicc. de Belv. registra «*briva* s. f. desídia, otiositas; *anar a la briba* (i *bribar*): vagari, errare; *bribonalla* s. f. conjunt de bribons: picaresca, scleratorum coetus; *bribó*: *bribón*, improbus, nequam, callidus» i també *bribonada*, *bribonàs*, *bribonejar*, *bribonaria*, a la *bribonesca*, *bribonet*; als quals Lab. 1839 afegeix *briballa* = *bribonalla*. Però el que es va usar més, si no únicament, és *brivalla*. Amb referència, per cert, a famosos fets històrics: la *brivalla* fou de primer la tropa dels guerrillers trabucaires en la guerra contra Napoleó, que baté el seu ple l'any 1812, quan el famós guerriller Boquica —aviat convertit després en brutal bandit— feia estralls amb la seva *brivalla* de guerrers trabucaires i cruels, contra les tropes napoleòniques, veg. Carles Rahola, *Visions Històriques*, 1927.¹

Es conserva, en efecte, la «Cansó del capità de la *brivalla* anomenat Buquica», que es degué escriure ja un poc abans, c. 1809; al més tard l'any 1816, car diuen que la «dictà un caçador del Manso» (Milà, *Romillo*). *Boquica* era el sobrenom de Josep Pujol, cap dels Miquelets bandolers, que actuà sembrant el pànic, primer contra els francesos, després contra tot-hom, des del Montnegre fins a l'alta Garrotxa (Coromines, *O. C.*, 45, 965, 1179). Car és sabut com acabà això: amb el terror trabucaire que ens descriu l'obra mestra del nostre gran novel·lista Marian Vayreda, *La Punyalada*.